



HÅLLBAR LIVSSTIL, BIOSFÄRNÄTVERKANDE OCH ÅTERBERÄTTANDE - MED INGÅNG VIA FISK OCH FISKE

Redovisning av skolprojekt



Rapport 2012:2

BIOSFÄROMRÅDE VÄNERSKÄRGÅRDEN MED KINNEKULLE
Ida Billvén och Sofia Wennberg, Vänermuseet 2012



Aktiviteten genomfördes i projekt Ekoturismdestination

Projektledare: Ove Ringsby, Biosfärkontoret

Författare: Ida Billvén och Sofia Wennberg, Vänermuseet

Layout: Johanna Olsson, Biosfärkontoret

Foto: Ove Ringsby, Biosfärkontoret



Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling; Europa
investerar i landsbygdsområden



VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN



vänermuseet

Idé

Fiskemåltiden – där natur- och kulturguidningen läggs upp utifrån fisken som uttryck för hållbar utveckling. Var kommer fisken ifrån, vilka förutsättningar finns, hur har det sett ut historiskt, hur arbetar fiskaren – genom en rad frågor men också genom möjligheten att få närproducerat kan hållbar utveckling diskuteras utifrån ett konkret och närliggande exempel. Eleverna är med i processen, påverkar, alla sinnen används och natur och kultur integreras.

Här arbetas företrädesvis med tre klasser. Det vore spännande med en klass i varje kommun som ett pilotprojekt för att se om det går att utveckla.

Genomförande

Vi började med att funderade över vilken årskurs som skulle passa för projektet. Elever i åk 6 valdes ut. Tre skolor kontaktades, Ljungsbackenskolan i Götene, Ullervadsskola i Mariestad och Östbyskolan i Lidköping. När respektive klassföreståndare hade tackat ja till erbjudandet gick vi ut med information enligt bilaga 1.

Personal från Vänermuseet besökte alla skolorna och temadagen gick av stapeln den 22/10 i Ullervadsskola, den 23/10 i Östbyskolan och i Ljungsbackenskolan den 5/11. Temat för dagen var hållbar utveckling med ingång *fisk och fiske*. I samband med hållbarhetstemat fick eleverna information om biosfärområdet. Eleverna lyssnade på oss pedagoger, testade och klurade själva. Inför återbesöket fick de i uppgift att rita, måla eller fotografera sin omgivning, samt skriva en kort text. Teckningen/fotot och texterna skulle de visa för de andra två klasserna när de senare möttes på Vänermuseet.

Inför återbesöket gick vi ut med information enligt bilaga 2.

När eleverna anlände till museet fick de lämna sina teckningar/foton. De sattes synligt upp på en karta över biosfärområdet. Fyra grupper med elever från varje skola fick sedan sitta och diskutera sin vardag utifrån ett diskussionsunderlag som vi sammanställt i förväg enligt bilaga 3.



Som extrauppgift fick de försöka att på fri hand rita Väneren tillsammans. Övriga grupper guidades vid akvarierna och utställningsdelen Futurum Väneren i Vänermuseet. Temat för guidningen var hållbar utveckling med ingång Vänerfisk och fiske. Efter ca 40 minuter roterade grupperna. Under lunchen fanns det möjlighet att titta lite extra i museet och efter lunchen hade vi frågesport om det de lärt sig och diplomutdelning innan vi avslutade dagen.

Återbesöket vid Vänermuseet i bild och text

- Fotografi eller teckning som beskriver hembygden



Här har eleverna fått välja vad de vill presentera från sitt närområde. Några lyfter idrottsföreningen, andra sin matbutik. Varje bild/foto beskriver vad som är viktigt för dem.

Exempel på vad Lidköpingseleverna ville dela med sig av till de andra skolorna

”Det här är Rörstrand. Målningen har vi målat tillsammans med en annan skola och konstnärer från Mexico”

”Hindens rev är en riktig naturupplevelse. Det är ett mycket långt smalt och rakt när som sträcker sig från Kålland västerut i Dalbosjön och ligger i Sönesocken i Lidköpings kommun”

”Till badhuset brukar jag åka med skolan och familjen. Jag tycker att det är roligt att bada”

Texter från övriga elever finns på Vänermuseet.

Svar till diskussionsunderlaget – tre grupper har lämnat kommentarer

1. Favoritplats

- a. Arena fotboll Östbyskolan, stallet, hemma, fotboll - Sils if, fritidsgården, Tonår i Götene - lokal i Götene
- b. Stallet, Stenåsen (skog), fritidsgården, Sockerbruket – skejta, kompisar, Isstadion, dammen, skolan

2. Vad visa en turist

- a. MARIESTAD- Kvarnstensgrottan, fisketur i Vänern, gamla stan, domkyrkan, hamnen, bäcken golf o våfflor, Ekudden – bad och bassäng, Kinnekulle, Göta kanal GÖTENE – Kinnekulle, Hällekis, Munkängarna, Husaby kyrka, Lasses grotta LIDKÖPING – Rörstrand, Framnäs, campingen, Vänermuseet, Rådhuset, gamla stan
- b. Kinnekulletornet, arenanx2, min källare, Sandvikenx2, badplats, Kinnekulle, Lidköpingsarena
- c. Kinnekulle, hamnen i Mariestad, Gamla staden i Mariestad, E3 Baren, Lugnås

3. Hur kommer du till skolan?

Buss, cykel och går är det vanligaste svaret. En grupp har nämnt bil, skejtar och taxi.

4. Vad gör du på fritiden

- a. Scouterna, piano, målar, gitarr, handboll, fotboll, golf, innebandy, dans, fritidsgården, kompisar, badminton, dator
- b. Rider, fotboll, vänner, stallet, krigsspel, badhuset, skytte

5. Hur tar du dig till fritidssysselsättningen?

- a. Gå, cykla, bil svarar två grupper. En grupp nämner även buss och skejta

6. Sopsorterar ni på skolan?

- a. På skolan sorterar vi papper kartong och glas. En skola har ett komposthus (Lidköping). Götene och Lidköping tävlar om vilken klass som slänger minst mat, den vägs under en period av 2 v.
- b. Papperssorterar
- c. Mariestad – inte, Götene – ja, Lidköping - ja



7. Sopsorterar ni hemma?

- Alla sorterar hemma. Glas, burkar, plast, papper, batterier, mediciner. Några eldar papper i pannan, det är lättare när soprummen är anpassade
- Hemma sorterar vi burkar, petflaskor och har metallinsamling
- Ja i Götene

8. Vilka kommuner ingår i biosfärområdet?

- Mariestad, Götene och Lidköping, kanske Skara också
- Lidköping, Mariestad och Götene, Skara?
- Lidköping, Mariestad och Götene

9. Hur utses ett biosfärområde?

- Man får anmäla sig för att bli ett biosfärområde
- Biosfärområdet utses av UNESCO

10. Hur kan man ta reda på vattenkvaliteten hos ett vattenprov?

- Man kan ta ett vattenprov och tillsätta en indikator, tex rödbetsavkok, om du häller i diskmedel då kan du avgöra om det är surt eller basiskt
- Vänervatten – Rödbetsavkok – Titta på färgen

11. Varför blir vissa sjöar försurade?

- Av övergödning och surt regn

- Vänern ritad på fri hand – ett urval





Reflektion

Som beskrivet skulle eleverna från de olika klasserna själva få välja vad de ville presentera för varandra när de träffades på Vänermuseet. Efter diskussion med lärarna insåg vi att det blev svårt att få tiden till förberedelser att räcka (skoldagen var för kort!). Vi tog till oss det och valde därför att iordningställa ett diskussionsunderlag till eleverna. Underlaget underlättade även för eleverna i den lite obekväma situationen med nya ansikten. Däremot fick eleverna bestämma vad de ville presentera i text och bild för varandra.

Temat fisk och fiske var vår ingång till hållbar utveckling vid skolbesöken (och vid guidningarna). I diskussionsunderlaget höll vi temat mer allmänt.

Tankar kring återbesöket

- Vi ser att eleverna har tagit till sig vad vi pedagoger arbetar med ute i klasserna. De har fysiskt skapat Vänern med tyg och sina egna kroppar. De har sett när Ida blandar diskmedel i rödkålsavkoket. Det gör att de vet att Vänern är uppbyggd av två sjöar och det går att se om vattnet är surt eller basiskt med hjälp av rödkålsavkok. Vi ser att informationen om vårt Biosfärområde har nått ut. Åtminstone två grupper kunde svara på frågan om biosfärområdet i diskussionsunderlaget (vi har fått anteckningar från tre grupper).
- Tiden för diskussion var bra. Någon grupp hann inte med att göra extrauppgiften men generellt så hann grupperna både att samtala och rita.
- Vissa grupper var blyga för varandra. Andra pratade på obehindrat. Det kan vara bra om det finns en person som är känd för eleverna i varje grupp, men det kräver större resurser (även från skolorna).

- Tiden för guidningen var något kort men anpassades efter gruppdiskussionerna.
- Frågesporten fungerade bra. Det klurades i alla grupper och "spänningen" släppte eleverna emellan. Vid frågesporten kunde i stort sett alla grupperna svara på trevalsfrågorna som relaterade till vårt biosfärområde. De ifrågasatte även konstruktivt de rätta svaren som vi gav. Fråga: Varför skall du välja laddningsbara batterier? Vi tänkte oss svar nr 1. De har längre livslängd. Men, eleverna ifrågasatte detta. Svar X. De innehåller förnyelsebar energi. Det kan det lika gärna vara. Det var inspirerande att se att de vågade diskutera hållbarhetsfrågor inför kända och okända ansikten.
- Den totala tiden på museet begränsades av skoldagen, restiden var lång för Ullervadsskola.

Vi ser stor nytta i av att träffa eleverna vid två tillfällen. Det ger oss pedagoger möjlighet att följa upp det vi arbetat tidigare på ett bra sätt. Mötet mellan elever från olika skolor/områden var inspirerande för alla som deltog i temadagen. Elevernas egna val om vad de ville presentera för de andra klasserna är något som vi vuxna bör ta till oss i vårt framtida arbete, exempelvis i samhällsplaneringen. Sammanlagt var detta ett lyckat projekt med nöjda lärare och elever!

Tack till:

**Ljungsbackenskolan i Götene, Ullervadsskola i Mariestad och
Östbyskolan i Lidköping**

Hållbar livsstil, biosfärsnätverkande och återberättande

-med ingång via fisk och fiske!

Utöver programmet som presenteras nedan tillkommer ett återbesök vid Vänermuseet under höstterminen. Eleverna får under museibesöket återberätta det som de valt att jobbat lite extra med för en grupp från en annan skola.

Om det är möjligt skulle det även vara väldigt givande om eleverna under en lektion i svenska får beskriva sin hembygd. De kan beskriva vad som är bra med den. Vad är lite mindre bra? Hur ser den ut? Cyklar de till skolan eller åker bil? Osv.... När de möter elever från de andra kommunerna så kan de jämföra hur deras hembygder vardag ser ut.

9-12

20 min

Introduktion

Vänern presenteras. Vad är ett biosfärområde? Dagens program.

40 min

Helklass

Avstämning: miljöhistorik, näringsvävs lek

35 min x 2

Halvklass

Mat: Vilken fisk äter vi?

Vattenkvalité experiment. Hur fiskar påverkas olika av miljögifter.

12.45 – 15.10

40 min

Återkoppling

Vem skall bort?

- Invasiva arter
- Miljöhistoria
- Hållbar mat

Eftermiddag

Grupparbete

Vad vill ni presentera/fördjupa er i/återberätta

Välj: Affisch, teater eller Guidning som presentations sätt.

Fundera över målgrupp.

10 min

Gemensamt avslut på dagen

Hållbar livsstil, biosfärnätverkande och återberättande

-med ingång via fisk och fiske!

Måndagen den 26 oktober möts vi på Vänermuseet! Här kommer information som hjälper er när ni förbereder eleverna inför besöket. Temaförmiddagens längd är anpassad så att alla elever kan bli lämnade och hämtade med sina ordinarie skolskjutsar.

Resa till Vänermuseet

Kl 8:00 Avresa för Ullervadseleverna mot Lidköping. Sätt er gärna samlat bak i bussen så att nästa klass kan stiga på snabbt.

Ca kl 8:30 stiger Ljungbackenskolans elever på bussen. Turen fortsätter mot Lidköping.

Kl 9:00 lämnas eleverna vid Vänermuseet, **Ida och Sofia tar emot.**

Bussen åker ut igen och strax **efter nio, senast 9:15 hämtas eleverna vid Östbyskolan.**

Resa från Vänermuseet

12:15 Avresa mot Östbyskolan, eleverna kliver av och bussen åker tillbaka till museet.

12:35 Avresa för övriga elever mot Ljungbackenskolan och Ullervad.

Vad får eleverna göra?

9.30–9.45	Varmt välkomna!
9.45–10.20	Samtal i grupp för hälften av eleverna/Guidning i museet för andra hälften*
10.25–11.00	Samtal i grupp för hälften av eleverna/Guidning i museet för andra hälften*
11.00-11.30	Ecokorv med bröd
11.30-12.15	Frågesport och avslutning på dagen

*Samtal i grupp/guidning innebär att **vi vill att ni som känner era elever väl delar in dem i 8 grupper. Döp dem till 1,2...8.** Vi startar med att fyra grupper samtalar med motsvarande grupper från de andra två skolorna. De och får fundera och samtala om frågor som handlar om deras närmiljö och vardag. Några frågor berör ämnen som vi från Vänermuseet har talat om i era klasser.

Diskussionsunderlag

Vi hoppas att diskussionsunderlaget skall fungera som en utgångspunkt så du och eleverna TILLSAMMANS kan reflektera över vad som är hållbart och inte hållbart i vår närmiljö. /Ida och Sofia

FAVORITPLATS

- Har du något favoritställe nära ditt hem?
- Vilket ställe/plats skulle du helst vilja visa upp för en turist som besöker din kommun?

TRANSPORT

- Hur kommer du till skolan på morgonen? Bil, buss, cykel, gå (eller annat alternativ...)
- Kan du påverka hur du tar er till skolan?
- Vad gör du på fritiden och hur tar du dig dit?

SOPOR

- Sopsorterar ni på er skola?
- Sopsorterar du hemma?
- Vet ni om det finns kompost i kommunen, dvs kan ni lämna iväg grönsaker och kaffesump i en separat påse?

BIOSFÄROMRÅDET

- Vilka kommuner ingår i Biosfärområdet Vänerskärgrården med Kinnekulle?
- Hur utses ett biosfärområde, vem bestämmer om det?

VATTENKVALITET

- Hur kan man ta reda på om Väners vatten är försurat?
- Varför blir vissa sjöar försurade, vad beror det på?